

těž nebylo? Kdyby v nás nechvěla božská moc, jakby nás božně oblažilo?“ Göthe.

Vrozených ideí v rozumu není. Jakož oko tělesné, mají-li se v něm zračiti určitě obrazy, nevyhnutelně potřebuje nejen působnosti určitých předmětův, nýbrž i světla: tak i mohutnost duchová prvního člověka, měla-li se rozvinouti ve skutečný um (Vernunft, ratio), v sebevědomí a v řeč, nevyhnutelně potřebovala předcházejícího oslovení osobního Tvůrce. Vědění o Bohu bez Boha jest právě tak nemožno, jako vědění o slunci bez působení slunce v nás. Časopis katol. duch. 1860, str. 168.

Matěj Procházka, kaplan ve Hvožďanech.

Neposkvrněné početí blahoslavené Panny Marie, Rodičky Boží.

Pojednání.

Sestavil *Jan Sika*, prefekt bisk. semináře v Českých Budějovicích.

Ú v o d.

Nejpamátnější událost našeho věku v dějepisu církevním jesti zajisté stanovení neposkvrněného početí blahoslavené Panny Marie, Rodičky Boží, za článek víry. Tímto činem církevním naplněno jest toužení věků předešlých, toužení veškeré církve Boží. Úmysl svatého Otce církve, Pia IX. při stanovení nebyl jiný, než aby se rozmnožila čest Boží a sláva panenské Bohorodičky k velikému to prospěchu svaté katolické církve vůbec a lidu pod tíží mnohonásobných strastí a neřestí upějícího zvláště. Za tou příčinou praví sv. Otec: „S celou důvěrou očekáváme, že blahoslavená Panna, kteráž celá krásná a neposkvrněna potřela jedovatou hlavu pekelného hada a světu přinesla spasení, kteráž jest slávou proroků a apoštolů, ozdobou mučovníků, radostí a korunou Svatých, nejjistějším outočištěm a nejmocnější pomocnicí a smiřitelkyní u svého jednorozeného Syna, kteráž jest nejslav-

nější okrasou a nejsilnější obranou svaté církve, ješto pokaždé zapudila všeliké bludy, vytrhla věřící národy z největších strastí, a nás samých osvobodila od tak mnohých hrozících nebezpečností — že ona svou mocnou přímluvou vymůže, aby svatá matka, katolická církev, po odstranění všech překážek, po zapuzení všech bludů, sesílila mezi všemi národy; aby rozkvetla a panovala od jednoho moře k druhému a až do nejzazších končin světa; a aby požívala všude pokoje, odpočínutí a svobody; a doufáme dále, že se vinným dostane odpuštění, nemocným uzdravení, malomyslným posily, zkormouceným potěšení, v nebezpečnostech postaveným pomoci, a že bloudící po zapuzení duchovních temností zpět se navrátí na cesty pravdy a spravedlnosti, a že pak bude jeden ovčinec a jeden pastýř.“ Tot naděje svatého Otce Pia IX.; tot cíl a konec, k němužto zřel při ustanovení dotčeného článku.

Velmi záleží na tom, by lid katolický náležitě pochopil tuto důležitou a k slavnému cíli hledící událost; by z ní sám sobě mohl dáti počet a uměl ji hájiti před útržkami světa příliš nevědomého ve věci, již jest nejvyšší potřebí, totiž ve svatém náboženství. Chtěje tedy posloužiti nábožnému lidu českému, sepsal jsem pojednání to, v němžto, dle potřeb časových, řečená událost tak jest vysvětlena, by při všem šetření stručnosti netrpěla důkladnost. I kojím se nadějí, že dostojím úloze, pojednav ve třech částkách o všem, čehožkoli by mohla žádati nábožná duše k poučení a ku vzdělání svému se strany nadzminěného článku víry. Nemám při této práci jiné zásluhy, leč zásluhu pracovité a nábožné věelky, jenž z rozmanitého kvítí ssáje med a ukládá ho v buňkách mistrněji stavených, než vybudováno jest toto nepatrné staveníčko moje, věnováno slavné nebes královně, bez poskvrny dědičné viny počaté.

I. Stanovení neposkvrněného početi b. P. M. za článek víry.

§. 1.

Stanovení článku víry vůbec.

Článkem víry jest takové učení náboženství katolického, jež svatá církev katolická předkládá k věření co pravdu Bohem zjevenou; tak že by přestal býti katolíkem, kdo by nechtěl takovému učení úplně přiložiti víry. Aby některé učení bylo článkem víry: k tomu potřebí dvou věcí neb dvou výminek, z nichžto jedna, hledíc k samému učení, slove vnitřní, druhá pak, hledíc k církvi co neomylné učitelkyni a vykladatelce zjevení Božího, slove zevnější.

I. Výminka vnitřní (se strany samého učení) záleží v tom, by učení víry obsaženo bylo ve zjevení neb v slovu Božím, buď psaném neb nepsaném, buď v písmě svatém, buď v svaté božské tradici (v Apoštolském podání ústním). V obojím tomto slovu Božím může učení víry obsaženo býti dvojím způsobem a sice: buď určitě, výslovně, patrně, zjevně; neb všeobecně, skrytě a tajně, ale nicméně skutečně.

1. Určitě, výslovně, patrně neb zjevně jest učení víry obsaženo v zjevení Božím, když jest vyjádřeno neb výsloveno určitými slovy, jsouc nejbližším smyslem neb obsahem slov Božích, tak že žádného netrpí pochybenství. Tohož způsobu jest všecko, co se v písmě svatém vypravuje o narození Pána našeho Ježíše Krista; co se vypravuje o životě, umučení, o smrti, vzkříšení a na nebe vstoupení Páně a t. d.; sem náležejí též základní učení víry křesťanské, k. p. učení o třech osobách v jednom Božství, o Božství Ježíše Krista a t. d. Tato a jiná ještě učení jsou bez obalu, jasně a patrně v písmě svatém obsažena.

2. Některá pak učení víry jsou v zjevení Božím

jen všeobecně, skrytě neb tajně obsažena, a to dvojím opět způsobem: bezprostředně a prostředně, tak že se vyvoditi dá buď přímo z některého výroku slova Božího nejinak než jako bylina z jádra; aneb uzavíratí se dá z jiných patrných učení víry co výsledek z nich. Takovým způsobem jest v písmě svatém obsaženo učení, že jsou v Kristu dvě přirozenosti, božská a lidská (člověčí) a že má Kristus dvojí rozum a dvojí vůli; totiž božský rozum a božskou vůli, a lidský rozum a lidskou vůli. Tolik o vnitřní výmince článku víry.

II. Než pak, k této vnitřní výmince musí se přidružiti výminka zevnější, výminka se strany sv. církve; má-li některé takové učení býti co článek víry považováno, jest totiž nevyhnutelně potřebí, by se i církev svatá k tomu učení skutečně hlásila co k učení Bohem zjevenému, a je předkládala k věření.

1. Co se tkne učení v zjevení Božím patrně obsaženého: není potřebí slavného výroku neb nálezu církve, by se za článek víry považovalo; jelikož dosti na tom, že církev svatá podává věřícím písmo svaté co Bohem vdechnuté, ku vzdělání jejich, a že se, na čemž ovšem nejvíc záleží, neustavně hlásí k takovému učení; tudíž vždy byli za kacíře považováni všickni, kteříž takovému učení nepřikládali víry i ještě před slavným výrokem církve. Při učení toho druhu nečinívá sv. církev nic jiného, leč že k určitějšímu vyslovení neb vyjádření užívá názvů neb formul, jimižby uhájila pokladu zjevení Božího přede lstí a bludů kacířských. Tak jest na př. učení o třech osobách v jednom Božství jasně a patrně obsaženo v písmě svatém, avšak názvu: „Trojice Boží“ se tam nikde nedočeš; jelikož název tento ustanovila sv. církev k určitějšímu vyjádření řečeného tajemství.

2. Jinak to pak vyhlíží s učením, v zjevení Božím

jen všeobecně obsaženým; neb aby takové učení, by se i sebe lehčeji dalo vyvoditi, bylo článkem víry: k tomu jest nevyhnutelně potřebí výroku neb nálezu církve, jest potřebí vyslovení sv. církve, že to neb ono takové učení jest skutečné zjevení Boží, a že se mu co takovému víra přiřkládati má. Tak se může vysloviti církev buď shromážděná na sněmích, buď mimo sněmy, dekrety neb konstitucemi apoštolskými (papežskými), jenž u věcech svaté víry svrchovanou mají vážnost v katolické církvi. Dokud se svatá církev katolická k učení takovému nepřihlásila buď prvním buď druhým způsobem, a ho nepředložila k věření: nemůž to učení býti za článek víry považováno, i kdyby sebe více učitelů církevních a bohoslovců katolických tože učení mělo za pravé. Ano ještě více, by i církev svatá k tomu učení se nakloňovala, jemu přála a je podporovala: zůstává přece takové učení toliko důmněním tak dlouho, dokud ho církev k věření nepředloží. Tudiž nemá nikdo, kdo by takovému domnění třebaš církevnímu nepřikládal víry, býti proto kaceřován; jelikož kacířem jest jenom takový křesťan, jenž tvrdošíjně odpírá zjevnému určitému učení církevnímu. Rozumí se pak samo sebou, že se katolík dokonalý drží i takového domnění, o němž ví s jistotou, že mu církev přeje, a je pod svou béře ochranu. A takovým právě domněním byloť až posud učení o neposkvrněném početí blahoslavené Panny Marie, učení to v zjevení božím a zvlášt v písmě svatém jen všeobecně obsažené: tak že nesměl býti nikdo kaceřován pro odporné mínění, ačkoliv sv. církev katolická tože učení všemožně pěstovala, jak se později o tom přesvědčíme. Patrnof, že takové zvlášt od církve pěstované mínění lehoe se může státi článkem víry a tak články víry sice zmnožiti, ne pak změniti víru samu, t. j. zjevení Boží, v němžto jest i domnění takové skutečně, ač jen skrytě obsaženo.

Právě tak se to sběhlo s posavadním církevním míněním o neposkvrněném početí Bohorodičky, jenž nyní jest určitým článkem víry a jemuž nižádný katolík nemá odpírati pod pokutou vyobcování z církve.

§. 2.

Stanovení neposkvrněného početí blahoslavené Panny Marie za článek víry zvlášť.

I. Stanovení tohož článku. — Bylot 8. prosince léta Páně 1854, o slavnost neposkvrněného početí blahoslavené Panny, když vrchní náměstek Kristův a nástupce svatého Petra knížete Apoštolů, svatý Otec Pius IX. v slavném chrámu tohož sv. Apoštola v Římě, právě o polední hodině dosavadní domnění o neposkvrněném početí co článek víry stanovil; neb s pohnutým srdcem a s hojnými slzami v očích a pozdviženým zvučným hlasem jal se hlásati městu a světu (urbi et orbi) řka: „Ke cti nejsvětější a nerozdílné Trojice Boží, k oslavení a k většímu uctění panenské rodičky Boží a rozšíření křesťanského náboženství a z plnomocenství Pána našeho Ježíše Krista, blahoslavených apoštolů Petra a Pavla, a z Našeho vlastního (plnomocenství) oznamujeme, dokládáme a tvrdíme, že učení, kteréž stanoví, že nejblahoslavenější Panna Maria hned v prvním okamžení svého početí z obzvláštní milosti a od všemohoucího Boha jí udělené přednosti pro zásluhy Pána Ježíše, Spasitele světa, od veliké poskvrny dědičné viny čista a prosta byla zachována — jest od Boha zjeveno a touže příčinou že mu jeden každý má přikládati pevnou a stálou viru. Pročež, kdyby někteří se odvážili, čehož Bůh odvratiž, jináče, než jak jest od Nás stanoveno, v srdci svém smýšleti, i ti nechť vědí, že vlastním úsudkem se odsoudivše, víry potratili a vypadli z církevní jednoty.“ Těmi slovy stanovil svatý Otec Pius IX. neposkvrněné početí blahoslavené Panny Marie za článek víry.

II. Vysvětlení neb výklad zmíněného článku víry. Abychom smyslu téhož článku postíhli neb obsahu jeho lépe porozuměli, potřebí jest věděti a na mysl sobě uvéstí pravdy následovné:

1. Jelikož hřích, co dobrovolné přestoupení zákona Božího, pochodí z vůle lidské, a tudíž něco duševního jest: tedy sídlem hřichu vůbec a prvotního hřichu zvlášť jest duše lidská, ne pak tělo lidské, kteréž jen mocí svého spojení s duší (s duchem) v hřichu podílu beře. Jen omylem měli někteří bohoslovci za to, že by tělo sídlem hřichu prvotního bylo, a že by důsledně tento hřích již v okamžení manželského obcování plod lidský porušoval a takovýmto se rozplozoval způsobem; protož se také neposkvrněnému početí blahoslavené Panny protivovali, myslíce, jakoby se tím chtělo tvrditi, že blahoslavená Panna tedy nebyla během přirozeným zplozena, nýbrž způsobem nadpřirozeným, bez přičinění manželského, bez vůle krve a muže; neb jedním slovem: jakoby Panna Maria, rovněž jako Syn Boží, neměla otce na zemi, což ovšem učiti církvi nenapadlo.

2. Sluší a potřebí jest věděti, v čemž početí blahoslavené Panny záleží. Záležít v onom okamžení, v němž Bůh stvořiv duši blahoslavené Pany, spojil ji s jejím tělem v životě mateřském; toto početí blahoslavené Panny, o kterémž se v našem článku jedná, nazývá se trpným.

3. Má se věděti, že zachování neb uchránění hřichu prvotního neb poskvrny dědičné viny zahrnuje v sobě též i posvěcující milost Boží, kterou se stává člověk Bohu milým a příjemným.

To předeslavše vizmež obsah a smysl článku víry o neposkvrněném početí blahoslavené Panny. Obsahujet tedy tento článek tu přeradostnou, Bohem zjevenou pravdu, že Bůh všemohoucí pro zásluhy Ježíše Krista, Syna svého a Spasitele našeho, blahoslavenou Pannu Marii v tom

okamžení, v kterémž duši její stvořil a spojil s tělem v životě sv. Anny, matky její, od všeliké poskrny dědičné viny zachoval čistou a prostou, naplniv ji spolu u nejvyšší míře posvěcující milostí a dary Duchasvatého, vzatými z pokladu Božství svého. Nedát se tedy ani jedno okamžení pomysliti, v němž by blahoslavená Panna Maria dědičné byla vině podlehla, a byvši již poskvrněna teprv potom, ač dosti záhy, od ní byla očištěna, jako svatý Jan Křtitel, naplněn, tedy i posvěcen byl Duchem svatým ještě v životě mateřském. Nebylať blahoslavená Panna od poskrny dědičné viny v životě mateřském očištěna, anobrž byla od ní úplně čista a prosta zachována tak že se jí tato skvrna nikdy ani na okamžik nedotkla. Toť pravý smysl, toť pravý obsah dotčeného článku víry, jehož již před věky vymáhali biskupové a správcové národů katolických na Stolici Apoštolské.

III. Opatrnost a obezřetnost Apoštolské Stolice za příčinou stanovení téhož článku víry. Jedva byl sv. Otec Pius IX. dosedl na Stolicu Petrovu: již hned se podobné vroucí činily prosby, by ráčil dosavadní tehdáž domnění o neposkvrněném početí stanoviti za článek víry. Podobalo se sice tomu, že se mohlo těmto žádostem snadno vyhověti; jelikož svatá církev učení tomu dosti slavné vydala svědectví všeobecným zasvěceným svátkem téhož početí neposkvrněného, a povolila žádostem přemnohých biskupů by při službách Božích užívati mohli významu „neposkvrněného početí,“ zvláště pak aby mohli v litaních loretánských vzývati Pannu Marii co královnu, „bez poskrny prvotního hříchu počatou.“ Podobně stvrdila stolice apoštolská nálezu šestého sjezdu neb sněmu biskupů spojených států Severo-Amerikanských, vyvolivších blahoslavenou a bez poskrny dědičného hříchu počatou Pannu za patronku nadzminěných států. Nicméně však šetřeno všeliké opatr-

nosti a obezřetnosti. Nadzminěné prosby spojivše se s něžnou láskou svatého Otce k panenské Bohorodičce, přiměly jej k tomu, že tuto věc nové podrobiv zkoušce, vyvolil a vybral 20 nejučenějších bohoslovců ze světského a řeholního kněžstva, uloživ jim, by všeho, cokoli se na neposkvrněné početí vztahuje, pilně a důkladně zkoumal; a jemu zprávu podali o výsledku zkoušky této. Mimo to složil sv. Otec radu z kardinálů Římské církve, uloživ jim, by činili též. V tom pak vypukla zpoura v Římě přežalostnými událostmi jsa přinucen opustil láskyplný nejvyšší pastýř oveček Kristových starověké slavné sídlo papežů, hledav a naleznuv útočiště v Gaetě, městě Neapolitanského království. Že pak ani v zármutku svém nezapomněl na tuto svatou záležitost, tohož jest důkazem onen výborný pastýřský list, který učinil sv. Otec z Gaety ku všem biskupům veškerého světa katolického, vyzýváje jich, by mu dali zprávu, jak smýšlejí věřící jejich diecésí, a co oni sami drží o neposkvrněném početí blahoslavené Panny, a čehož by sobě přáli a žádali, by se učinilo v této záležitosti; přede vším pak by nařídili a konali veřejnou pobožnost v způsobu milostivého léta na vyprošení milosti Ducha svatého. — Dotčení bohoslovci, ukončivše práci svou, podali svatému Otci nařízenou zprávu v ten smysl, že může neposkvrněné početí za článek víry býti stanoveno, ztvrdivše mínění své výrokem písma svatého, svědectvími svatých Otců církevních, posloupným podáním sv. církve, jednáním papežů a nejstaršími knihami obřadními. Aniž na tom ještě dosti; neb jak mile se svatý Otec do Říma navrátil: opět novou a zvláštní komisí složil z bohoslovců pod kardinálem Fornari co předsedou její, k tomu cíli a konci, by všechna nadzminěná svědectví byla ještě jednou co nejprísněji zkoumána. Výsledek této skoro dvouleté práce (1852—1853) byl výtečný; jelikož se všichni tito bohoslovci vy-

slovíli v smysl dotčený, i rada z 21 kardinálů složená, byla téhož mínění. Mezi tím docházely odpovědi biskupské ze všech světa končin, některé dříve, některé později, podle vzdálenosti jednotlivých biskupských stolic od středu jednoty katolické; 620 listů biskupských leželo již před očima viditelné nejvyšší hlavy církve. Hle, jaký to velebný výjev jednoty církevní u víře svaté! Všickni tito arcibiskupové a biskupové vyslovili přesvědčení své, že blahoslavená Panna jest bez poskvrny dědičné viny počata; toliko čtyři z nich byli toho mínění, že učení to, jenž se vůbec drží za pravé, nemůže za článek víry býti stanoveno; 52 jiných uznali sice za dobré a potřebné takové dogmatické stanovení, a však přáli si odložení jeho na jinou dobu; ostatní v počtu 560 prosili snažně, by toto učení bylo za článek víry stanoveno beze všeho odkladu. Nemoha sv. Otec tak slavnému výjevu víry a tolikým žádostem vrchních pastýřů katolických a toužení veškeré církve státi na odpor: povolal ku konci roku 1854 do Říma veliký počet arcibiskupů a biskupů, jimžto byly odpovědi biskupské s mnohými listinami bohoslovců výtečných v 14 tištěných svazcích doručeny, a oni takovým způsobem úplně spraveni o stavu věci tak důležité. Následovala shromáždění přítomných biskupů, by svatý otec mohl jejich ústní rady slyšeti, hledící k rozličným podrobnostem. Výsled a závěrek toho jednání byloť prohlášení neposkvrněného početí blahoslavené Panny Marie za článek víry.

II. Základy, na nichž jest článek víry o neposkvrněném početí blahosl. Panny vzdělán.

§. 3.

Tento článek jest vzdělán na základu zjevení Božího.

První výminka, aby mohlo některé učení býti článkem víry, jest ta, by učení takové mělo svůj základ v zjevení Božím, buď psaném, buď nepsaném. Výminka

tato má při učení o neposkvrněném početí skutečně své místo; poněvadž řečené učení jest obsaženo v slovu Božím, ne sice výslovně a zjevně, anobrž všeobecně neb obaleně. Od té doby, co svatý Otec vynesl nález, že řečené učení jest od Boha zjeveno, není o tom žádné pochybnosti.

I. Nahledněmež již pak předně do psaného zjevení Božího jak starého tak i nového zákona, bychom se přesvědčili o tom, že toto učení v něm skutečně a však všeobecně jest obsaženo. Co se tkne

1. zjevení Božího starého zákona: nalezáme klasický (k věci připadající) výrok v I. knize Mojžíšově 3. 14, jenž zní takto: „Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, mezi semenem tvým a jejím; onať potře hlavu tvou, a ty budeš úklady činiti patě její.“ Tot ortel Hospodinův, vyřknut nad hadem pekelným; tak zavzněl nález spravedlnosti hned na usvitě světa stvoření; a však znít tu spolu i líbezný zvuk sladkého smilování Hospodinoва, slibující vítězství nad hadem, slibující Vykupitele, kterýž se má zroditi ze ženy. Než ale, která a jaká to má býti žena? Snad-li Eva, jenž byla příčinou zkázy světa? Nikoliv; neb mluví se tu o ženě výhradně, o ženě docela jiné; vyznačujet tu Bůh matku Spasitelovu, ohlašuje o ni něco zvláštního, něco nápadného, což souvisí neb spojeno jest úplně s dokonalým a slavným vítězstvím světa Spasitele nad ďáblem, hříchem a smrtí. A což medle odpovídá tomuto významu lépe a dokonaleji, nežli pomýšlení, že matka Spasitelova z obzvláštní milosti a Bohem jí udělené přednosti, nikdy neměla otroctví ďáblu podlehnutí; následovně tedy že se měla bez poskvrny prvotního hříchu zroditi? a což pravím jenom zroditi! měla totiž býti bez poskvrny dědičné viny počata. Tato pak Spasitelova máti jestiť nejblahoslavenější Panna Maria, kteráž nemohla ani na okamžik býti otro-

kyní ďáblou; jelikož „nejužším a nerozvížitelným svazkem jsouc se Synem Božím co světa Spasitelem spojena, spolu s ním a skrze něho, u věčném nepřátelství s jedovatým hadem, dokonalého nad ním dobytí vítězství hlavu jeho potřela.“ (List. Apošt. s. Otce Pia IX. Inefabilis.) Svatý Alfons z Liguori dokazuje neposkvrněného početí ještě jiným výrokem zjevení Božího starého zákona, a sice výrokem z písně Šalomounovy, v nížto ženich praví k nevěstě své: „Celá krásná jsi, přítelkyně má, a skvrny není v tobě!“ (Cantic. Cantic. 4, 7.) Již svatý Ildefons odvozoval z tohoto výroku prostnost blahoslavené Panny od všelikého těžkého i všedního hříchu; svatý Alfons ale pokročil dále, řka: „Celá krásná jsi, Panno nejslavnější! ne z částky, nýbrž zcela; a není v tobě žádné skvrny hříchu, ani smrtelného, ani všedního, ani prvotního.“ Patrně tu pučí ze stromu zjevení Božího starého zákona co spanilé poupě učení naše. Nahledněmež dále

2. do psaného zjevení Božího nového zákona.

Co se tkne písmá svatého nového zákona, i tu se sv. Alfons z Lig. odvolává na výroky, v nichžto neposkvrněné početí jest všeobecně obsaženo. Uváděje pozdravení anjelské táže se svatý Alfons řka: Co znamenají slova: „Zdrávas, milosti plná, požehnána ty's mezi všemi ženami“; což jiného znamenají, než: Požehnána mezi všemi ženami, za příčinou prvotného hříchu zavrženými? Uváděje dále slova blahoslavené Panny, táže se tentýž svatý biskup řka: Co znamenají slova: „Veliké věci mně učinil ten, kterýž mocen a jehož jméno svaté jest;“ co znamenají jiného, než, že se mezi těmi velikými věcmi nachází i ta výsada, ta přednost, vedle nížto se blahoslavené Panny nikdy nedotekla skvrna hříchu, tak že nikdy nebyla nepřítelkyní, anobrž vždy byla přítelkyní Boží? — Tak smýšleli i jiní svatí; zvláště pak z pozdravení

anjelského soudili vším právem svatí Otcové a učitelové církevní o blahoslavené Panně, „že byla sídlem všech milostí Božích; že byla všemi dary Ducha svatého ozdobena, ano že byla těchže darů nestíhlým pokladem a nevyvážitelným pramenem: tak že nebyla nikdy kletbě podrobena; že Panna Maria, již veliké věci učinil ten, který mocen jest, takovou plností nebeských milostí a darů, takovým leskem nevinnosti se skvěla: že se takřka nevýslovným zázrakem Božím stala, ano všech divů vrcholem a důstojnou matkou Boží.“ (Inefabilis.)

II. Mnohem pak zřetelněji, nežli slovo Boží psané, mluví nepsané slovo Boží a svědectví vydává o neposkvrněném početí blahoslavené Panny. Není místa, bychom uvedli všechna svědectví, která vydali svatí Otcové a učitelové církve, svědkové to svaté tradice neb ústního podání svatých apoštolů, o tomto učení; slyšmež toliko několik Otců církve východní a církve západní:

A) Otcové církve východní:

a) Svatý Efrem Syrský ve 4. křesťanském století srovnává blahoslavenou Pannu s Evou, praví: „Obě beze skvrny, obě plné prostnosti, Maria a Eva; nechat se jedna přirovná k druhé: jedna byla příčinou naší smrti, druhá pak života.“ Tentýž svatý Otec vzývá blahoslavenou Pannu dí: „Neposkvrněná, neporušená, nejčistší, vši skvrny hříchu docela prostá Panno, choti Boží a paní naše! Neposkvrněná, neporušená, docela čistá a čistotná, panenská Rodičko Boží! kteráž jsi světější nad Serafiny a slavnější nad všechny ostatní anjelské zástupy na výsosti.“

b) Svatý Saba, jenž 486 ještě žil, dí v první písni své k blahoslavené Panně řka: „Tento (archanjel Gabriel) Tě brzo navštíví, Tě, jedinou to holubici neporušené krásy a dokonalou opravitelkyni našeho pokolení. Onť poručí hlasitě pozdraviti Tebe o Panno! v svatosti

všeliké dokonalou.“ — Ještě jasněji se vyslovuje tentýž svatý Otec v druhé písni své řka: „Na Tebe, jenž jsi nikdy nebyla žádné viny účastna, vzkládám všecku naději svou; ni žádný člověk není docela bez viny, jako Ty o Paní, a nikdo není neposkvrněný mimo Tebe; Ty žádné vině nejsi podrobena.“ — V čtvrté pak písni své mluví sv. Efrem rozhodně k blahoslavené Panně, řka: „U Tebe stane pád prvního člověka; jelikož mu není dovoleno pokročiti dále.“

c) Svatý Hesichis, kněz Jerusalemský, živ jsa 595, hlásá v druhém kázání svém o blahoslavené Panně takto: „Jaká to výborná Paní, vyvolena z panen, nejkrásnější zdo­ba našeho pokolení, sláva našeho ústroje prašného, kteráž zbavila Evu hany, Adama kletby; kteráž zlomila opovážlivost hadovu, jížto nedosáhl dým žádostivosti a neporušil červ kochání smyslného.“

d) Svatý Jan z Damašku uváděje příčiny, za kterýmiž se blahoslavená Panna zrodila z matky neplodné, dí velmi krásně v ta slova: „Ostatně vímť ještě jednu hlubší a vznešenější příčinu; přirození totiž ustupuje milosti, čeká třesouc se, a nemůže pokročiti dále. Poně­vadž tedy zroditi se měla panenská Bohorodička z Anny, neopovážila se příroda předejiti zárodek milosti, nébrž ostala bez plodu, dokud milost nevydala plodu svého.“ Tentýž svatý učitel, nazývaje blahoslavenou Pannu rájem, praví: „Do toho ráje nenalezl onen starý had žádného vchodu; neb jednorozený Syn Boží, jenž byl Bůh a jedné s Otcem přirozenosti, z této Panny a čisté země sám sebe vzdělal v člověka.“ — Tak smýšleli, tak věřili, tak učili a hlásali svatí Otcové církve na východu.

B) A nejinak smýšleli, věřili, učili a hlásali sv. Otcové církve západní.

a) Svatý Augustin v knize pod názvem: „O milosti“ jednáje o prvotním hříchu píše o blahoslavené

Panně v ta slova: „Vyjmuta (od prvotního hříchu) jest blahoslavená Panna, o nížto se pro čest Páně, žádné nepřipouští otázky, když se jedná o hříších; neb odtud víme, že jí více milosti dáno, by hřích přemohla úplně, kteráž zasloužila počítí a poroditi toho, o němž se vědělo, že neměl hříchu.“ Že sv. Augustin nesmýšlel jinak, než učitel jeho svatý Ambrož, není potřebí dokazovati.

b) Svatý Anselm, jenž v 8. století církve v Anglicku oslavoval, píše o této výsadě blahoslavené Panny v ten smysl, říká: „Všickni zemřeli v hříších buď prvotních, buď dobrovolně spáchaných; nevyjímajíce docela nikoho s jedinou výminkou matky Boží.“

c) Svatý Tomáš Aquinský, nazván učitelem anjelským, † 1274, o němž se myslilo, že protivníkem byl řečené výsady, totiž neposkvrněného početí blahoslavené Panny, určitě o něm vydává svědectví, říká: „A taková byla čistota Panny Marie, jenž byla prosta i hříchu prvotního, i hříchů skutečných.“ A na jiném místě praví tento anjel školy: „Mezi všemi nenalezl jsem ženy jediné, kterážby byla všelikého hříchu prosta, a tím méně prvotního hříchu a všedního, vyj mouce nejčistší a nejblahoslavenější Pannu Marii.“

d) Konečně sv. Petr Damianský, přítel papeže Řehoře VII., † 1072, praví stručně a krásně: „Tělo Marie, z Adama vzato, poskvrny Adamovy nepřipustilo.“ (Pojednání Jesuity Peronne o neposkvrněném početí a morálka sv. Alfonse z Lig.) Tak tedy západní církev přizvukuje církevnímu východu; byliť všickni otcové svatí, sahající až do šerých dob křesťanské starobylosti, hledíce k neposkvrněnému početí, jednoho smyslu, jednoho přesvědčení; a i ti, kteříž mlčí o této výsadě, i svým mlčením ji potvrzují; jelikož neměli příčin, ji hájiti proto, že se žádných nečinilo na ni útoků. Až do 12. století kře-

stanského nebyloť žádné hádky o věci této; teprv v řečenou dobu se rozstoupila škola bohoslovecká, za příčinou úsudku poněkud odporného se strany sv. Bernarda, ve dva tábory, z nichžto jeden neposkvrněného početí všemožnou horlivostí hájil, druhý pak se, to s dosti velikým pohoršením věřících, témuž důmnění stavil na odpor, připouštěje toliko posvěcení Panny Marie v životě mateřském. Než ale i u prostřed tohoto boje na půdě školské neutrpěloť učení o neposkvrněném početí netoliko žádné patrné škody, nébrž podivným způsobem podmaňovalo sobě i srdcí nepřátel svých více a více, až konečně za našich dnů, před našima očima úplného a slavného vítězství dobylo tím, že bylo co článek víry stanoveno.

§. 4.

Tento článek jest vzdělán i na základě života církevního.

Svatá katolická církev se vždy chovala tak, že řečené učení mohla beze všech rozpaků stanoviti co článek víry, jelikož učení tomu vydávala svědectví slovy a činy svými.

I. Patřmež nejprvé na činy církve svaté. Nejznamenitější a nejdůležitější takový čin církve jest 1. zavedení slavnosti (svátku) početí blahoslavené Panny.

a) Velmi záhy zavítala tato slavnost na východu, kdež vzešlo slunce náboženství křestanského; neb již v pátém století bylať slavnost tato známa na východu, a v 12. století vůbec zavedena, jakž toho dokazují obřadní předpisy věku tehdejšího; z uvedeného svědectví sv. Sáby též patrnó, že se svátek tento vztahoval na početí neposkvrněné.

b) Z východu přišla slavnost tato, při tehdejších nepříznivých okolnostech, dosti záhy i na západ, kde se již v 7. století, a sice ve Španělich, začala konati, zavedena byvši sv. Ildefonsem, Toledským biskupem. V osmém

století zavedl sv. Anselm, arcibiskup Kanterburský, slavnost tuto v Anglii; Anglický pak ostrov ji sdělil sousední Francii, kdež ji za dnů sv. Bernarda zavedli kanovníci Lyonští, byvše od tohož svatého Otce medotekoucího jen proto káráni, že to činili bez vědomí a schválení stolice Apoštolské, a bez předmětu prý, na nějž by se vztahovala slavnost tato. V 13. století, již po smrti sv. Bernarda († 1153), konala se řečená slavnost i v Římě; v středu církve Boží se ubytovavši, odtud po celém světa oboru se rozšířila, konečně papežem Klimentem XI. (1708) byla co všeobecný zasvěcený svátek prohlášena. Tot hlavní skutek církve konaný, v prospěch početí neposkvrněného.

K tomuto hlavnímu činu přidružilo se mnoho jiných podobných výkonů církevních, k nimžto dle pastýřského listu Jeho Svatosti papežské Pia IX. náležejí: udělování odpustků těm, kteřížby pobožnost konali k uctění početí blahoslavené Panny; pochválení těch, kteříž kostely, oltáře, nemocnice a t. d. ke cti početí neposkvrněného stavěli, jakož neméně i těch, kteříž se zavazovali přísahou, že budou totéž učení hájiti životy svými, jsouce vždy hotovi a odhodláni, pro ně vylíti krev svou; zavedení zvláštních duchovních hodinek a zvláštní mše švaté, v nichžto se neposkvrněné početí vyznačuje dosti zřetelně; a konečně udělené křestanským zemím a diecésím, na žádost jejich, povolení se strany apoštolské stolice, by v praefaci mešní a v litaniích Loretanských mohli neposkvrněné početí velebiti výslovně. V roku 1847 se čítalo 300 takových povolení, tolika diecésím daných. Medle, který a jaký jest význam těchto činů církevních? Svatý Otec Pius IX. vysvětluje a vykládá smysl těchto skutků v ta slova, řka: „Učení to sama církev schválila co nejzřetelněji, jelikož se neostýchala početí blahoslavené Panny poručiti veřejné pobožnosti a

úctě věřících. Tímto způsobem vydala početí nejblahoslavenější Panny úctě docela mimořádné a od způsobu početí ostatních lidí docela rozdílné, úplně svaté; poněvadž církev ustanovuje svátky jen pro svaté. Protož také ona slova, jimiž písmo svaté mluví o moudrosti nestvořené a o jejím původu věčném, přijala do svých hodiněk církevních a do svého obřadu svatého, a přenesla je na počátky oné nejblahoslavenější Panny, kteréžto (počátky) byly touže božskou radou předustanoveny, jako vtělení moudrosti Boží.“

Tak tedy vydávala církev svatá svědectví o neposkvrněném početí, svědectví skutky svými; a však

II. i slovy stvrzovala církev učení toho, což činila dílem na obecných sněmích, dílem mimo sněmy (dekrety neb konstitucemi apoštolskými).

1. Hledíce k sněmům církevním, mámeť zajisté několik výroků neb nálezů církevních v prospěch neposkvrněného početí učiněných.

a) Již sedmý všeobecný sněm církevní, jenž v Nicaei (r. 788) slaven byl, učinil následovný výrok o vznešenosti blahoslavené Panny: „Kdyby kdo nevyznával, že blahoslavená Maria, vždy pannou byvší a zůstávší, jest vznešenější, nežli kterékoli viditelné i neviditelné stvoření: ten budiž vyobcován.“ (act. V.) Tímto výrokem posloužino neposkvrněnému početí; jelikož, kdyby téhož neposkvrněného početí nestávalo, Panna Maria by nebyla vznešenější ne toliko nad lidi, anobrž i nad kůry anjelské; kdyby nestávalo neposkvrněného početí, bylať by Panna Maria nižší Evy, jenž z boku Adamova bez poskvrny vyšla. Co dáno bylo Evě: toť nemohlo býti odepráno Marii.

b) Ještě jasněji vyslovil se obecný sněm Tridentský (17. června 1546) v pátém sezení svém, připojiv k dekretu o hříchu prvotném toto ohrazení neb obmezení,

řka: „Oznamuje pak tentýž svatý sněm, že není v jeho úmyslu, do tohoto snešení, v němžto se jedná o hříchu prvotním, zahrnouti svatou a neposkvrněnou Pannu Marii, Rodičku Boží.“ Nuže, když to není v úmyslu všeobecné církve katolické: jak by to mohlo v úmyslu věřících býti, zahrnovati blahoslavenou Pannu neposkvrněnou do všeobecné zkázy pádu Adamova? Nadzminěné neb raději právě uvedené snešení sněmu Tridentského nabývá nové síly z 23. kanonu neb pravidla zasednutí šestého, jenžto zní v tato slova: „Kdyby kdo řekl, že se může člověk všelikých hříchů i všedních vystříhati po celý život svůj, leč ze zvláštní výsady se strany božské, jakž to drží církev o Panně nejblahoslavenější: ten budiž vyobcován.“ Když tedy blahoslavená Panna byla všech i všedních hříchů prostá: tedy z toho jde, že v ní nebylo pramene toho, z něhožto se ostatní hříchové prýští, že totiž v ní nebylo poskvrny hříchu prvotního; jelikož dle učení sv. Augustina i Pán Ježíš Kristus byl všech hříchů prost proto, že v něm nebylo viny dědičné. — Toť tedy svědectví církevních sněmů. Dávalať pak církev svatá svědectví i mimo sněmy

2. dekrety neb konstitucemi Apoštolskými (papežskými), o nichžto

a) v ů b e c praví svatý otec Pius IX.: „Poněvadž každá pobožnost, jsouc se svým předmětem co nejoužeji spojena, tak dlouho nenabývá pevnosti, dokud se viklá význam její: protož tedy předchůdcové naši, biskupové Římští, s rovnou pečlivostí, s kterou jsou byli pobožnost k početí Bohorodičky rozšiřovali, hleděli i vysvětlovati a prikazovati vznešený význam a učení téže pobožnosti; neb jsou jasně a zřetelně učili, že se táž slavnost vztahuje na početí Panny, i zakazovali co nepravé a co duchu církevnímu odporné, důmnění těch, kteříž mněli, že nesvětí církev početí, nýbrž posvěcení.“

b) Již pak slyšmež některá vyjádření papežů Římských zvláště:

a) Papež Sixtus IV. (ještě před sněmem Tridentským) dí v jedné konstituci své: „Jest — to věc slušná, by všickni věřící děkovali Bohu všemohoucímu za podivné početí neposkvrněné Panny, a by chválili jej, jenž byl jest tuto Pannu poníženou vyvolil od věčnosti a uspůsobil ji přeplývající plností darů Ducha svatého, by Jednorozený jeho přijal z ní tělo na vykoupení lidstva.“ Nazýváť tento Papež početí blahoslavené Panny podivným, název to, v němž právě vězí jádro celé konstituce; neb stává tu otázka: Kterak by mohlo početí blahoslavené Panny býti podivné, kdyby nebylo neposkvrněné?

b) Určitěji se vyslovuje papež Alexandr VII. v konstituci (*Sollicitudo animarum* od 8. prosince 1661) řka: „Stará jestiž ona pobožnost věřících Kristových k Marii nejblahoslavenější materi jeho, kteříž to drží, že duše její v prvním již okamžení svého stvoření a spojení s tělem ze zvláštní milosti a výsady Boží s ohledem na zásluhu Ježíše Krista, jejího syna a Spasitele pokoření lidského, byla čista zachována od prvotního hříchu, a kteříž v tomže smyslu slaví svátek jejího početí.“ Vysvětluje smysl konstitucí Sixtových, dokládá konečně tentýž papež: „že konstituce ty, v prospěch těch, kteříž se domýšlejí, že duše blahoslavené Panny Marie při jejím stvoření a spojení s tělem obdařena jsouc milostí Ducha svatého, byla hříchu prvotního uchráněna; jakož i neméně v prospěch svátku a pocty početí téže panenské Rodičky Boží, vydané obnovuje a nařizuje, by se pod pokutami v nich vytknutými zachovávaly.“ Tak učil, tak dokládal, tak přikazoval papež Alexandr VII. —

Mohl-li papež tento ještě určitěji mluviti o neposkvrněném početí? Co o důmnění nikoliv; stanoviti pak toto důmnění za článek víry: ta radost a to štěstí ponecháno

bylo našemu věku a sv. Otcí Piu IX., jenž vida, že ta přežádoucí nastala doba, na základě zjevení Božího a na základě církevního života a stálého učení o neposkvrněném početí blahoslavené Panny stanovil za článek víry, jemuž nyní každý katolík úplnou má přikládati víru, nechce-li jinak víry potratiti a vypadnouti z jednoty církve, čehož Bůh račiž každého chrániti!

III. Souvislost učení o neposkvrněném početí s některými jinými články víry.

§. 5.

Spojení téhož článku s učením o dědičném hříchu a o našem vykoupení.

Hlavní zbraň, kterou protivníci neposkvrněného početí blahoslavené Panny bojovali proti témuž učení, poskytovalo jim církevní učení o všeobecnosti vykoupení lidského pokolení; zbraň to ostrá, kterou však velmi nezapně bojováno, když se pravilo, že se blahoslavená Panna touto výsadou činí Spasiteli rovnou. Nedivíme se, že se pozastavila i mysl katolická nad takovou námítkou, dokud řečené učení nestalo se článkem víry. Nyní však, an jest článkem víry, pomyslí si každý věrný katolík, že nadzminěná námítka mnoho neváží, ano že musí docela marná býti, jelikož by jinak nebylo neposkvrněné učení za článek víry stanoveno. Tot pravý a náležitý způsob smyšlení, jakž se o tom nyní přesvědčíme.

I. **Všeobecnost dědičného hříchu.** Jestit článkem víry, že zkáza hříchu dědičného opanovala vše-liké pokolení lidské; „neboť jako skrze jednoho člověka hřích všel na tento svět a skrze hřích smrt na všechny lidi přišla (skrze jednoho člověka) v němž všickni hřešili.“ (Řim. 5. 12.) Každý Adamův syn musí zalkati s korunovaným žalmistou Páně: „V nepravostech počat jsem, a v hříších mne porodila matka moje!“ Pád Adamův

jestiť pádem celého pokolení lidského, a každý člověk z Adama pošlý přichází na svět co otrok hříchu, co syn neb předmět hněvu Božího, vyjmouc jediného Spasitele našeho Ježíše Krista, proto, že se počal z Ducha svatého, nám ve všem jsa podobným učiněn krom hříchu. Vyjímáme ovšem z této obecné nákazy dědičné kletby i blahoslavenou Pannu Marii, přemilostnou matku Spasitelovu; stávat pak nicméně mezi ní a Vykupitelem světa velkého a patrného rozdílu, což již z předeslaného výkladu a vysvětlení neposkvrněného početí každému bije v oči. Nevěříme a netvrdíme totiž, že se i blahoslavená Panna počala z Ducha svatého, jako Syn Boží, a že by tedy s ohledem na takový nadpřirozený a božský původ svůj nebyla poskvrny dědičné viny poznala; anobrž víme a věříme s katolickou církví, že sv. Anna, ač neplodná, na vroucí prosby své, blahoslavenou Pannu z muže svého, sv. Jáchyma, tedy během docela přirozeným, počala a porodila.

Jelikož i blahoslavená Panna, též jako každý člověk, byla z vůle krve a muže zplozena: bylať i ona pravá dcera Adamova, a co pravá dcera Adamova mělať a zasluhovalať i ona (bez ohledu na budoucí důstojnost její) poskvrněnu býti všeobecnou vinou hříchu dědičného; a bylať by i ona této všeobecné podlehla kletbě, kdyby ji nebyla ruka Otce nebeského zastínila co budoucí matku jednorozeného Syna svého, a kdyby Duch svatý nebyl již v prvním okamžení jejího početí zapudil od ní všeliké porušení na vždy. „Vztahovalť se tedy, opakujeme ještě jednou, vztahovalť se onen přežalostný avšak spravedlivý zákon kletby Boží i na blahoslavenou Pannu co pravou Adamovu dceru, již (kletby) mohla jen výminkou neb výsadou ujíti, a jižto skutečně ušla z pouhé milosti Boží.“

II. Podobného spojení stává mezi nepo-

s kvrněným početím a všeobecným vykoupením lidského pokolení; neb nevylučujeme blahoslavenou Pannu z všeobecného zákona milosti a lásky Spasitelovy, jakoby jí bylo v tom ohledu, stojící nad pokolením lidským, této lásky nebylo potřebí, a jakoby tudíž nepatřila k drahým vykoupencům Kristovým. Byloť zajisté i blahoslavené Panně, co pravé dceři Adamově, stojící pod zákonem hněvu Božího, potřebí vykoupení, jako nám, jako všem potomkům Adamovým; že se jí pak obecná kletba nedotkla, že jí nákaza morové rány dědičné neposkvrnila ani na okamžení: toť neměla své přirozenosti aniž svým zásluhám co děkovati; nýbrž měla tuto výsadu co děkovati nesmírné lásce Otce nebeského, jenž jí tuto přednost udělil „pro zásluhy Pána Ježíše, Spasitele světa;“ tedy s ohledem na tyže zásluhy utrpení, smrti a krve Páně, jimiž jsme i my vykoupeni. Bylať blahoslavená Panna hned v prvním okamžení svého početí naplněna touže posvěcující milostí Boží, kteráž i nás na křtu svatém očistila od hříchu prvotního, a nás činí svatými, milými Bohu a příjemnými; jestť tedy i blahoslavená Panna krví Spasitelovou vykoupěna, a však způsobem daleko slavnějším, jakž na ni příslušelo co na matku Spasitelovu. Jako jest tedy Pán Ježíš Kristus jejím a Otce nebeského společným Synem, tak jest tentýž Pán Ježíš společným, jejím a našim Vykupitelem. Ostatně se rozumí samo sebou, že se tato slavná výsada blahoslavené Panny, bez poskvrny hříchu počaté, nedotkla ostatních případností a nedokonalostí lidské přirozenosti, nic hříšného nemajících do sebe, kterýmž byla i ona též jako nejsvětější Syn její podrobena, snášivši všelike strasti a neřesti tohoto života pozemského u míře hojnější, nežli my; pilaf i ona společně se Synem Božím z kalichu hořkostí všelikých, okusivši i kalichu smrti, jakž na ni příslušelo co Adamovou

dceru, co máti Spasitelovu, co královnu svatých mučedníků. Umřelat, zesnulat i tato požehnaná mezi ženami, umřelat i tato máti života, jakž věří sv. církev; „ustoupilat zákonu stanovenému od toho, ježž byla porodila, a co dcera starého Adama, starému též podlehla nálezu (smrti časné), jemužto se neprotivil i její Syn, jenž pouhý jest život; než ale co mater Boha živého slušně jest k němu vzata.“ (Sv. Jan z Damašku.)

§. 6.

Souvislost neb spojení neposkvrněného početí bl. P. M. s božskou důstojností Ježíše Krista Pána našeho.

Není neposkvrněné početí na ujmu božskému důstojenství Kristovu; poněvadž tato výsada blahoslavenou Pannu nečiní Synu Božímu rovnou, o čemž jsme již náležitě došli přesvědčení. A však pokročíce dále tvrdíme, že právě nadzminěné důstojenství Kristovo jesti příčinou neb raději pohnůtkou řečené výsady a takořka výminkou tohoto výminečného stavu panenské matere Boží, tak že neposkvrněné početí její co nejpevněji souvisí neb spojeno jest s božskou důstojností Syna Božího a Vykupitele našeho Ježíše Krista. Božská důstojnost Syna Božího, jehož se Panna Maria přeblaženou stala matkou, jesti právě to stanovisko, s něhož svatá církev katolická řečené výsady hájila; božská důstojnost Kristova bylat dostatečným důkazem pravdy téhož učení tisícům tisíc věřících; s tohoto právě stanoviska dí sv. Otec Pius IX. hned na začátku pastýřského listu svého, jehož kráse se ani nemůžeme dosti nadiviti, řka: „Bůh nevýslovný, jehožto cesty jsou milosrdenství a pravda, jehožto vůle jest všemohoucnost a jehožto moudrost mocně působí od jednoho konce k druhému a vše pořádá líbezně, předzvídav od věčnosti žalostnou pokolení lidského zkázu, kterážby z Adamova přestoupení následovala, a ustanoviv v tajemství od počátku skrytém první skutek dobroty

své vykonati vtělením Slova způsobem ještě tajemnějším; by člověk lstí ďábelské zlosti zaveden k hříchu proti radě jeho milosrdenství, nezahynul, a co by v prvním Adamu padlo, by v druhém šťastnějším povstalo způsobem: vyvolil a určil od počátku přede všemi věky jednorozenému Synu svému matku, s níž by v blažené plnosti časů tělem jsa učiněn se zrodil, a již nad všeliké stvoření tak zamiloval sobě, že se mu v ní jediné nejvýš zalíbilo. Protož ji nade všechny anjelské duchy a nade všechny svaté tak podivně jest obsypal milostmi nebeskými z pokladů Božství, že skvrny všelikého hříchu jsouc prosta a celá krásná a dokonalá, v takové plnosti nevinnosti a svatosti se zaskvěla, nad nížto, po Bohu, větší se nedá ani pomyslit, a již, krom Boha, nikdo nemůže ani postihnouti. A slušelot v skutku, by leskem svatosti nejdokonalejší vždy obklíčena jsouc zářila a i poskvrny hříchu prvotního úplně prosta, dokonalého nad starým hadem dobyla vítězství — co ctihodná máti, jižto Bůh Otec jediného Syna svého, jejžto co sobě rovného a ze svého srdce zplozeného jako sebe miluje, tak dáti ustanovil, by on od přirozenosti byl jeden a týž společný Syn Otce i Matky, a již sám Syn podstatně za matku vyvolil sobě, a z nížto Duch svatý dal svým působením počítí a zní se naroditi toho, od něhož pochází on sám.“

Vešlat tedy blahoslavená Panna co máti Syna Božího v úzké spojení s Božstvím jeho a tudíž vešla s ním v poměr, jenž již dle úsudku zdravého rozumu nemohl nižádným snéstí způsobem, by dědičnou vinou byla porušena ona Panna, kteráž počala z Ducha svatého, a z níž se narodil Ježíš, jenž slove Kristus, Syn Boží. Jestliť teď blahoslavená Panna čistou, svatou zemí, z nížto vzdělal Otec nebeský Synu svému tělo, o němž tentýž Syn Boží již v starém zákoně mluvil skrze ústa proroka svého, řka: „Však tělo připravil jsi mně.“ Byla-liť ona

hlína země čistá a svatá, z nížto byl všemohoucností Otce nebeského vzdělán první Adam, původce hříchu a smrti: ó jak mnohem světlejší a čistší musí ona země býti, z které vzdělán jest druhý Adam, původce milosti a spásy; musí svatá a všelike poskvrny hříchu dědičného prosta býti ona blahoslavená Panna, v nížto se Syn Boží stal člověkem, by vykoupil a spasil člověka, neb jak dí sv. Augustin, by člověka učinil synem Božím.

Pán Ježíš jest co Vykupitel náš prostředníkem mezi nebem a zemí, mezi Bohem a lidstvem, jenž co řebřík nebeský (Gen. 28. 12) zemi spojuje s nebem, řebřík, po němž jedině se nám lze dostat do nebe. Nejnížší příčku téhož Jakubova řebříku nebeského spočívá a stojí na zemi, a sice právě na tom místě téže země, jehož Bůh všemohoucí milostivě uchránil všeobecné potopy světa, totiž poskvrny prvotního hříchu. Kdožkoli pak se chce po tomto řebříku dostat do nebe: musí nevyhnutelně vstoupiti naň na tom místě, kam ho ráčil Bůh postaviti, t. j. musí skrze blahoslavenou Pannu co máti Kristovu přistoupiti k Spasiteli, skrze Spasitele k Bohu, a skrze Boha se dostat do nebe: tak úzce, svazkem nerozvížitelným, jest důstojnost blahoslavené Panny spojena s božskou důstojností Kristovou; tato požehnaná mezi ženami jesti co máti jediného prostředníka našeho prostřednicí naší.

Kristus jest konečně strom života, jehožto haluze a koruna se vypínají do nesmírné výsosti Božství a tratí se v nezpytatelných hlubinách jeho; kořeny pak stromu téhož jsou na vždy puštěny do řečené svaté země. Ó jak svatý, jak krásný musí onen ráj býti, do něhož jest onen strom života vsazen a vštípen; jak úzce jest tento živý ráj spojen s oným stromem života věčného: tak že nižádný nemůže onoho stromu poznati a okusiti jeho ovoce, kdož nezná toho ráje aneb jím pohrdá nesmyslně!

Jak pevně jest tedy důstojnost blahoslavené, bez poskvrny hříchu počaté Panny spojena s božskou důstojností Kristovou, že se sláva Syna Božího v této mateři své obráží co v zrcadle, a sláva matčina opět se k Synu vrací co ku zdroji svému; kdo oslavuje Syna, oslavujet i mateř jeho; kdo pak nectí Syna, nectí i jeho mateř; a naopak, kdo oslavuje aneb nectí mateř Boží, oslavujet aneb nectí Syna Božího. Kdo tedy věří v Božství Ježíšovo: tent jistě věří i v neposkvrněné početí panenské mateře Boží.

§. 7.

Souvislost neposkvrněného početí blahoslavené Panny s vlastní její důstojností.

Vědomot, že důstojenství blahoslavené Panny jest nade vše tvory povýšené, jelikož tato slavná máti Boží zaujímá místo nejpřednější po Bohu. Toto téměř svrchované důstojenství královny nebes jest v církvi katolické pojištěno na vždy výrokem sedmého sněmu obecného, znějícím v ta slova: „Kdyby kdo nevyznával, že blahoslavená Maria, vždy pannou byvší a zůstavší, jest vznešenější, nežli kterékoli viditelné i neviditelné stvoření: budiž vyobcován.“ Právě s touto důstojností, kteráž blahoslavenou Pannu povýšila i nad zástupy blažených duchů nebeských, jestit, jak svědčí svatý Otec Pius IX. v pastýřském listu svém, původní nevinnost její (její neposkvrněné početí) úplně spojena.

Bychom tomu lépe porozuměli, pozorujmež dle příkladu svatých Otců církevních blahoslavenou a převznesenou Bohorodičku Marii co pravý, živý chrám Boží v smyslu nejvznešenějším; obrazové téhož živého chrámu Božího bylit: stan Boží na poušti, a chrám Šalomounský v Jerusalemě. Pravit pak žalmista Páně: „Na dům tvůj přísluší svatost, Hospodine, na dlouhé časy.“ (Žalm. 93, 5.)

Již pak slyšmež, jaká svatost příslušela na stan Boží

na poušti a na chrám Šalomounský v Jerusalemě, bychom mohli z toho uzavíratí na svatost nejvznešenějšího chrámu Božího, jímž jest neposkvrněná Panna Maria.

1. Když tedy chtěl Hospodin v starém zákoně bydleti mezi lidmi, t. j. když chtěl mezi nimi na jistém místě býti přítomen zvláštním způsobem: dal nařízení lidu svému, by mu vystavěli svatyni: „I udělají mi svatyni a budu bydleti u prostřed jich.“ (II. Mojž. 25, 8.) Nejprv tedy žádal Bůh svatyni a potom chtěl bydleti u prostřed jich. — První svatyně, v které Hospodin bydlel u prostřed synů Israelských, byla archa úmluvy a stan, v němž se chovala. By pak Bůh okázal lidu svému, jaká přísluší svatost na dům jeho: tedy předepsal Mojžíšovi, jak měla tato svatyně býti zřízena; nejdražších a nejskvostnějších látek, nejčistšího zlata, drahocenného kamení a kovu mělo se k ní upotřebiti; archa úmluvy, v níž se nacházel zákon Boží, měla vnitř a zevnitř býti vyložena a potažena zlatem a kolem ozdobena zlatou korunou; lid Boží pak nadšen horlivostí svatou snesl těchto drahocenných věcí mnohem více než bylo potřebí, tak že řemeslníci řekli Mojžíšovi: „Více obětuje lid, nežli jest potřebí.“ (II. Mojž. 36, 4—5.) Že se archy Páně nikdo nesměl ani prstem dotknouti, jest vůbec povědomo.

2. Druhou svatyni Boží mezi lidmi byl chrám Šalomounský v Jerusalemě. Když král David zvítěziv nad nepřátely svými v plnosti moci a slávy své seděl v paláci svém na hoře Sionské: tuť ho pojala myšlénka, že příbytek jeho jest mnohem slavnější, nežli stan, kde stála archa Páně; neb takto mluvil k Nathanovi proroku řka: „Vidiš-li, že já bydlím v domě cedrovém a archa Boží postavena jest u prostřed koží?“ (v pouhém stanu z koží) (II. Kral. 7, 8.) Ostatně jest též povědomo, jak tento nábožný král a po něm jeho syn a dědic, Šalomoun, bohatství své a moc svou vynaložili na to, by společně s

lidem svým vystavěli chrám důstojný Hospodina. A však, když již tu stál velebný dům Boží, poznav Šalomoun, že u přirovnání k velebnosti Hospodinově takřka nic nebyla tato veleslavná svatyně, pravil: „Což tedy domnívati se máme, že v pravdě Bůh bydlí na zemi? Nebo jestliže nebe a nebesa nebes obsahnouti tebe nemohou, čímž méně dům tento, který jsem vystavěl?“ (III. Král. 8, 27.) Sláva pak Hospodinova naplnila svatyni tuto. —

3. Když pak nastala blažená plnost času, v nížto měli obrazové a stínové starého zákona býti naplnění: tuť vyvolil sobě Bůh na zemi mnohem vznešenější svatyni, nežli byla svatyně na poušti a nežli byl nádherný chrám Jerusalemský; tato svatyně jestiž blahoslavená Panna, na nížto přede vším a u nejvyšší míře příslušela svatost, Synu Božimu, u prostřed ní bydlícímu přiměřená. Můžeť se každý sám domysliti, jak velice záleželo Otcí nebeskému na tom, by tento příbytek jednorozeného Syna jeho byl náležitě připraven a ozdoben. Čím méně se tato živá svatyně Boží skvěla nádherou zevnější: tím více se skvěla krásou a velebností vnitřní; neb „veškerá její (té) dcery královské vnitř v lemováních zlatých.“ (Žalm 44, 14.)

Mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: „Hle, povolal jsem se jména Beselele, syna Uri, syna Hur, z pokolení Judova, a naplnil jsem ho duchem Božím, moudrostí a rozumností i uměním ve všelikém díle k vymyšlení, cožkoli řemeslně uděláno býti může ze zlata a z stříbra a z mědi, z mramoru a drahého kamení a rozličného dříví, a dal jsem mu tovaryše, aby udělali všecko, což jsem přikázal tobě: stánek úmluvy a archu svědectví.“ (II. Mojž 31. 2—6). Tímto Beselelem jest Duch svatý, Duch milosti, svatosti, nevinnosti a krásy; tohoto Beselele vyvolil Bůh zejména, by blahoslavenou Pannu co živou svatyni Syna Božího náležitě připravil a

ozdobil; protož se modlí svatá církev, řkouc: „Všemohoucí, věčný Bože! jenž jsi tělo a duši slavné Panny Marie spolupůsobením Ducha svatého připraviti ráčil, by hodným příbytkem Syna tvého býti zasloužila.“ S nábožným úžasem plesali proto a volali svatí Otcové církve k materi Boží řkouce: „Ó Panno, oplývající milostmi Božími! svatý chráme Boží, jež Šalomoun duchovní, onen to kníže pokoje, vystavěl a bydlel v něm; ty svatý chráme, jenž nejsi ozdoben zlatem, „však místo zlata záříš Duchem svatým.“ Zdráv buď chráme, dome Boží, docela čitě vystavený, o němž David dí: „Svatý jest chrám Boží, a podivný v spravedlnosti.“ „Zdráv buď dome Boží! leskem Božím zářící, dome plný slávy Hospodinovy, skvělejší na duchu než ohniví Serafinové!“ — Tak plesali svatí Otcové církve. (Pastýřský list nejdůst. Pana biskupa Mohučského: Vilíma Emanuela 1855.)

Jestli tedy blahoslavená Panna Maria nejvelebnější svatyní Boží, do nížto nižádný neměl přístupu, leč Duch svatý, by ji posvětil a ozdobil, a nejvyšší kněz náš Ježíš Kristus, aby bydlil u prostřed ní; ďáblu pak nebylo nikoliv volno, vplaziti se do této svatyně a ji porušiti jedem hříchu a nákazou viny dědičné; jelikož na takový dům Boží, jímž byla a jest blahoslavená Panna, přísluší svatost největší.

§. 8.

Z á v ě r e k.

Tak slavná jestli máti Spasitelova, tak slavná jestli máti naše, kterou nám závidí veškeré peklo! „Maria jest v pravdě nejpožehnanější mezi všemi dcerami Adamovými; a k takové důstojnosti povyšena, jaké se žádné jiné nedostalo a nedostane na věky. Ona je sídlo, matka Božské milosti; ona jest Noemova archa, kteráž uprostřed potopy a zkázy světa nezahynula; onen trnový keř, který na svatém místě viděl Mojžíš, an hoří, a

který přece neshořel, nýbrž týž a týž se zelenal a utěšeně kvetl. Ona jest matka Syna Božího, matka našeho Pána a Spasitele a tím všecko jest řečeno. . . Nuže tedy, ctěme odvozenou pobožností neposkvrněnou matku Spasitele světa! Ctěme ji nábožnými zpěvy a modlitbami; ctěme ji, v potřebách svých důvěrně k ní se utíkající a jí o pomoc a přímluvu u Boha vzývající; ctěme ji nejen slovy, nýbrž i skutky, následující svatého příkladu jejího. „Život nejblahoslavenější Panny Marie,“ tak dokládá sv. Ambrož, „budiž nám zrcadlem, ve kterém viděti máme, co bychom činiti, a co bychom opustiti měli. Když ji netoliko ústy, nébrž i dobrými skutky svými ctíti budeme, pak se vyplní, čehož svatá církev (krom cti Boží a oslavení Panny Marie) obmejšlí stanovením tohoto článku víry dosáhnouti; rozmnožen bude totiž i náš vlastní užitek; prospěje nám Pán Bůh lepších a radostnějších časů a vyleje nebeské požehnání svoje na nás i na veškerou církev. Pobožně ctíce blahoslavenou a neposkvrněnou matku Boží, vzkládající na ni důvěru svou a hlásíce se k ní co dobré děti k dobré a laskavé matce své, učiníme se zajisté hodnými její mateřské ochrany, její mocné a platné přímluvy před trůnem Božím. I bude nám laskavou matkou, budeme-li jejími věrnými dětmi. Přikryje nás svým mateřským pláštěm; přimluví se za nás u Syna svého, a bude nám pomocnicí v potřebách, ulehčením v drahotě a potěšením v zármutcích; bude uzdravením nemocných, štítem, obranou a posilněním umírajících, a konečně doprovodí nás někdy před milostnou tvář všemohoucího Syna svého, Pána Ježíše Krista. Ó vesel se dcero Sionská, ty svatá, katolická církví! Chval Hospodina, Boha svého, „neboť on upevnil zámky bran tvých, a požehnal synům tvým v tobě.“ Chvalte Hospodina, králové zemští a všickni národové, vyznávající srdcem i ústy neposkvrněné početí blahoslavené rodičky Boží. Prozpěvujte všickni Hospo-

dinu, kterýž mocen jest a veliké věci učinil Marii, radostné Alleluja, volajíce s celou duší: Svaté a neposkvrněné početí Panny Marie budiž pochváleno, nyní a až na věky věků. Amen! (Z pastýřského listu nejdůstojnějšího Pána Pana biskupa Česko-Budějovického ad 1855).

Kterak zaopatřovati nemocné smyslův zbavené?

Nejednou slyšel jsem krátce vysloviti pravidlo, jímžto se prý spravovati jest duchovnímu při zaopatřování nemocných o sobě nevědoucích: „udělí se mu generální absoluce a posledního pomazání.“ Avšak jsem o tom přesvědčen, že to pravidlo ve znění tak obecném jest dílem neurčité a dílem i neúplné. Vedle toho, co vyrozumívá kdo slovem „generální absoluce,“ může se nemocným, o nichž tuto mluvíme, nedostati buď rozřešení svátostného, buď plnomocných odpustkův; a mimo to již předkem vydává se za věc jistou a nepochybnou, že jim večeře Páně podána býti nemá. Myslím tedy, že již toto krátké podotknutí dosti ukazuje, že nikoli nebude věc marná, blížeji prozkoumati otázku svrchu položenou. K vůli větší úplnosti projdeme tu všecko, což při zaopatřování nemocných obyčejně se činí, a poznamenáme, v čem a jaká jest odchylka při zaopatřování těch, kdož nemají smyslův svých užívání.

Nejprvé připomínám, že kněz, nalezna nemocného, k němuž byl povolán, bez vlády či bez sebe ležeti, má učiniti vhodná opatření, aby nemocný zase k sobě přiveden byl. Učí zajisté zkušenost mnohonásobně ztvrzená, že nejen při nemocech náhlých, ale i tu, když někdo již po delší nemoci pozbyl vládu a zbaven jsa užívání smyslův, již takořka k poslední se hodince béře, třením na rukou, nohou a třeba i na prsech, omýváním hlavy a